

2012:19

Skurups kyrka - utvändig renovering

Antikvarisk medverkan, 2012

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2012:19

Skurups kyrka

- Utvändig renovering

Antikvarisk medverkan 2012
Skurups socken 1342
Skurup
Skåne län

Kerstin Börjesson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2012 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-Rapport 2012:19

Omslagsfoto: Skurups kyrka. Utsikt torn, nordost. Omläggning av taket på norra korsarmen,
2012.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

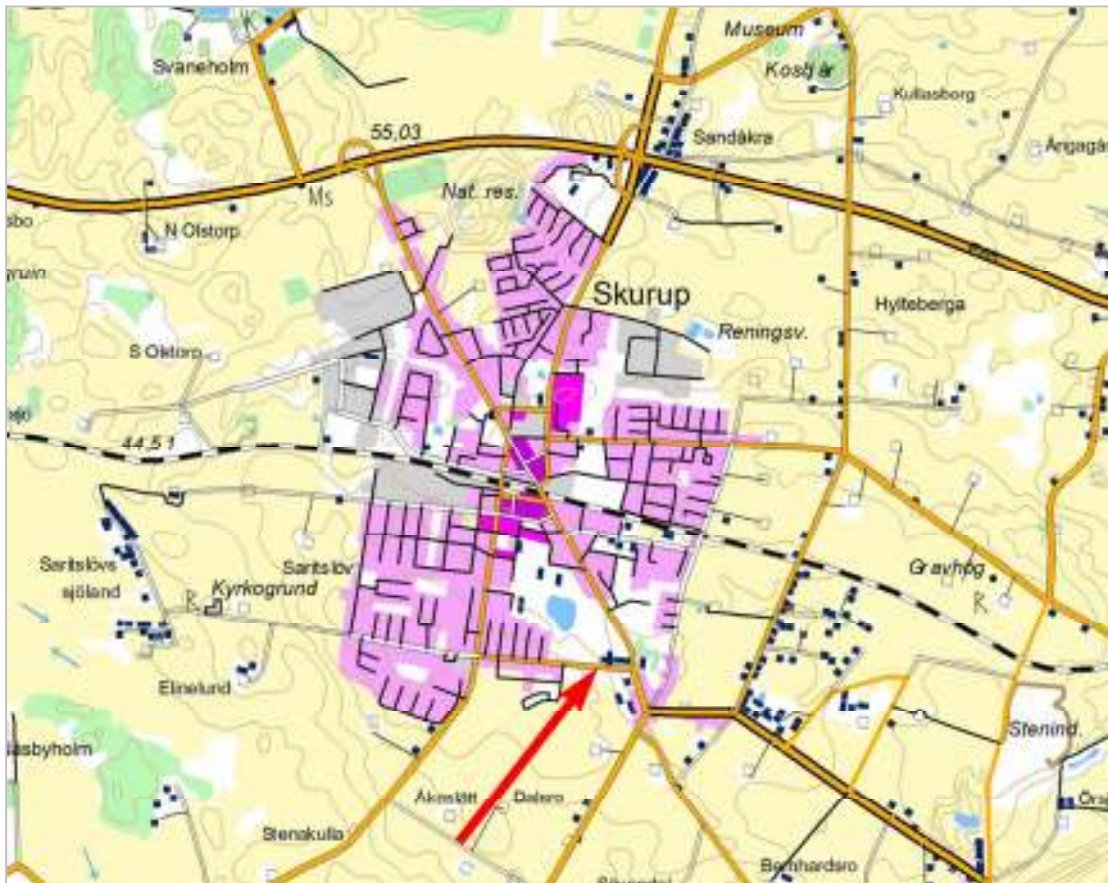
Skurups kyrka – utvändig renovering

Innehåll

Inledning	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Fasader	6
Yttertak	7
Vattenavledningssystem	7
Förstärkning av takstol	7
Fönster och dörrar	7
Övriga iakttagelser	8
Bildbilaga	9

Karta över Skåne med Skurups kommun markerad.

Karta över Skurups. Kyrkan ligger i sydöstra utkanten av dagens samhälle.

Inledning

Skurups församling ansökte år 2009 om tillstånd för yttre renovering av kyrkan. Enligt arbetshandlingarna skulle renoveringen omfatta utvändig putslagning och avfärgning, reparation av skador i yttertaket på norra delar av kyrkans lågdelar, reparation av rötskador på en takstol till långhuset samt ommålning av fönster, dörrar och luckor. Startmöte för renoveringen hölls i februari 2012. Renoveringen motsvarade planerad mängd arbeten med undantag för att yttertaket på långhusets norra takfall lades om på ny råspont, läkten och papp då det befintliga undertaket ansågs förbrukat. Kyrkan slutbesiktigades den 6 augusti 2012.

Administrativa uppgifter

Objekt	Skurups kyrka
Socken	Skurups socken
Kommun	Skurup
Regionmuseets dnr	L12.30-117-09
Länsstyrelsens beslut	2010-11-02
Byggherre	Skurups församling
Arbetshandlingar	Ramböll, Niclas Hansson, 2009-03-05
Entreprenör	Rose Bergström & Son AB
Antikvarisk kontrollant	Regionmuseet Kristianstad genom Kerstin Börjesson
Renoveringstid	Februari-augusti 2012
Antikvarisk slutbesiktning	2012-08-06

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Skurups kyrkas äldsta delar byggdes troligen vid 1100-1200-talet och bestod ursprungligen av kor, absid, långhus. Från denna tid härrör kyrkans murutsmyckning bestående av en skråkantad kalkstenssockel, rundbågdsfris i röd sandsten, listverk av kalksten och fönsteröppningar med omfattningar av kalksten, sandsten och kritsten. Någon gång under medeltiden förlängdes kyrkan i väster, möjligen i form av ett brett västtorn. Det nuvarande västtornet tillkom på 1500-talet och byggdes av tegel, gråsten och kalksten. Ett gravkor byggdes under kyrkans kor på 1590-talet. I mitten på 1800-talet ersattes det ursprungliga långhuset med korsarmar mot norr och söder. Kyrkans fönster- samt portalöppningar tillkom i slutet av 1800-talet då även tornets gavelröste murades om och förhöjdes. I dessa har sekundäranvänd kritsten påträffats.

Skurups kyrka består av ett högt västtorn med nära kvadratisk grundplan och samma bredd som långhusets västra del. Östra delen av långhuset utgörs av två breda korsarmar med kor och absid i öster. Fasaderna är spritputsade och vitkalkade med en del frilagd sten i omfattningar och listverk. Kyrkan täcks av

enkupigt rött tegel av Svedala och Börringe och Vittingetegel utom absiden och korets östra sida som täcks av målad plåt.

I Skurups kyrkoarkiv förvaras fotodokumentation från en omfattande renovering vilken genomfördes mellan 1949-1952. Yttertaken av understruket tegel lades om med nytt tegel på träspånt och tjärpapp vid denna tidpunkt. Absiden som var tegeltäckt täcktes om med målad plåt. Kyrkan renoverades utvändigt och kor och absid grundförstärktes. Invändigt grävdes hela gravkoret ut och renoverades. Kalkmålningar togs fram och renoverades, nytt golv av kalksten lades inne i kyrkorummets gångar och bänkarna gjordes om.

Vid en yttre renovering av kyrkan 1989 gjordes en putsnedtagning av ett sent och mycket hårt cementrikt bruk. Stora delar av murverket blev aldrig helt frilagt då bruket satt för hårt. Listverk, smygar och blinderingar sandblästrades. Murverket finns dokumenterat i en rapport av Petter Jansson vid Landsantikvarien i Malmö hus län. Kyrkan putsades om med hydrauliskt kalkbruk och målades troligtvis om med Erströms kc-färg. Kortaket täcktes om med en fabriksmålad plåt.

Nästa renovering gjordes år 2000. Tornet och långhusets södra takfall lades om efter svåra stormskador föregående år. Takpannor av Vittingetegel lades på södra korsarmens och långhusets södra takfall på ny läkt och papp och fästes med stormklammer. Vinkelrännor byttes på södra sidan. Takstolar på långhusets södra takfall reparerades. Tornets samtliga takpannor spikades fast och den norra sidan lades om med nytt Vittingetegel på ny papp och läkten. Luftningsventiler monterades inock. Lågdelarnas norra sida lades inte om utan dessa delar fick vänta till nästa renovering. Ståndplåt mellan torn och långhus lades om med blyplåt istället för koppar. Kyrkan målades sannolikt om med kc-färg.

Fasader

Vid tiden före renoveringen fanns putsskador framför allt på tornets övre våningsdel samt mycket bom och putsnedfall längst ned på kyrkans fasader. En putsskada fanns på tornets södra sida. Avfärgningen var vittrad främst på tornets fasader där också mest algpåväxt fanns. Enligt uppgift från entreprenören ger Erströms färg mycket alger.

Fasaderna blästrades och algbekämpades med natriumhypoklorid. Putslagning på kyrkan blev ringa, omkring 20 m². Bland annat putslagades pelarna vid tornets ljudöppningar, norra korsarmens norra gavelhorn och torntinnar. Om-målning skedde med hydraulit i botten som förtunnades utåt med opigmenterad ren kalkfärg i de två sista strykningarna (Kulekalks fabrikat). Ankarjärnen mönjebättrades och vitmålades i rostskyddsfärg (fabrikat Arcanol).

Absidens remstycke målades i linoljefärg likt befintligt i vit kulör. Viss omfogning i det synliga murverket till koret gjordes. Omfogningen gjordes med rent kalkbruk.

Yttertak

Enligt ansökningshandlingarna skulle papp och läkten på norra korsarmen och långhusets norra takfall bytas vid takfoten och 1 m närmast tornet samt lokalt på samma takfall. Vid undersökning av kyrkans tak visade det sig att takpappen med 60 år på nacken var i dåligt skick på de delar som inte lades om 2001. Man beslöt att lägga om takpannorna på ny papp och läkten. Redogörelse för detta skickades in till Länsstyrelsen som gav muntligt besked om att nytt beslut inte behövdes. Taket skulle läggas om på samma sätt som på södra sidan vilken renoverades år 2000. Norra takfallet lades dock om med pannor likt de befintliga från Svedala och Börringe tegelbruk. Ersättningspannor fanns i lager hos församlingen. Omkring 350 Börringepannor och 100 Svedalapannor åtgick. Vinkelrännor lades om med ny kopparplåt. Luftningsventiler installerades på norra korsarmen och korets norra takfall. Över nock lades en nockplåt av modern plåt och nockpannor monterades ovanpå.

Enligt arbetshandlingarna skulle kopparplåt mot tornet bytas till ny blyplåt. Den befintliga kopparplåten var i gott skick och byttes inte. Däremot byttes kopparbeslagningen kring skorstenen och viss omfogning gjordes på den samma.

På koret murades endast nockpannorna om.

Absidens plåttak målades två gånger i brun kulör (Pentur linoljebaserad plåtfärg).

Vattenavledningssystem

Hängrännornas insidor målades med plåtfärg (Pentur). Inga rännor eller rör byttes. Utkastare vid korets stuprör skulle förlängas men detta kvarstod ännu vid slutbesiktningen.

Förstärkning av takstol

År 2000 hade ett läckage på norra takfallet på kyrkans västförlängda del åtgärdats. En bindbjälke intill tornet som rötskadats i samband med läckaget behövde ännu åtgärdas. Bjälkänden skarvades med nytt virke halvt i halvt och virkesdelarna skruvades fast med bultar i två bräddor längs bjälkens sidor. Kyrkans taklag är av fur och en möjlig kan möjligen ha tillkommit på 1500-talet dokumentation gjord av Petter Jansson, Regionmuseet.

Fönster och dörrar

Ett fönsterbleck av koppar på kyrkans norra sida skulle bytas. Detta var redan utfört när renoveringen började. Beslagning på västra ytterporten hade lossnat på sina ställen. Ursprungliga smidda spikar hade krupit upp och i flera fall har de sedan tidigare ersatts med skruv. Åtgärderna kvarstod ännu vid slutbesiktningen. Ersättande av dessa med något större, smidda spikar diskuterades för att fästa

dörrbeslagen. Dörren oljades och beslagen målades i svart kulör. Vid slutbesiktning kvarstod även komplettering av kitt i portens överljusfönster.

Ljudöppningarnas luckor och andra fönstersnickerier målades likt befintligt i brun kulör (Ottossons linoljefärg bränd umbra). I blinderingar och fönsteröppningar sattes fågelhinder i form av metalltrådar för att försvåra inflygning i nischerna.

Övriga iakttagelser

Enligt kyrkans vaktmästare har Vittingeteglet legat bra på torn och södra takfallen. Tanken var vid den föregående renoveringen att även norra takfallen skulle täckas om med Vittingetegel för att få enhetligt tegel på kyrkan. Vid en framtida renovering av taket kan man ha detta i åtanke.

Lund 120911

Kerstin Börjesson

Bildbilaga

Skurups kyrka från nordväst, norra korsarmen. Till höger och nedan syns tornet före renoveringen.

Tornets norra sida vid tidpunkten för renoveringen.

Plåten på kyrkan består i huvudsak av koppar. Här syns vinkelrämmor och ståndplåt där korets nordvästra hörn möter norra korsarmen.

Takpappen och läkt närmast tornet på kyrkans norra takfall skulle bytas. Vid närmare undersökning beslöts att all takpapp och läkten på kor, långhus och korsarmens norra takfall skulle bytas. Renoveringen utfördes på samma sätt som på kyrkans södra delar vilka täcktes om under 2001. I de takfall som lades om med ny papp och läkten monterades luftningsventiler.

En takstolsbjälke närmast tornet skarvades med nytt virke som bultades fast. Skadan var orsakad av ett äldre läckage i yttertak.

Norra korsarmen och långhusets norra takfall under omtäckning. Taken lades om med Börringe och Svedalpannor som befintligt.

Kyrkans norra takfall efter renoveringen.

En del mindre puts-skador lagades. Bland annat putsades pelarna i ljudöppningarna om.

Tornets södra takfall efter renoveringen. Tinnarna på tornet putsades om. Takfotsbrädning och tassar till tornet målades om i vit linoljefärg

Fönstersnickerier, såsom denna ljusöppning i tornets västra sida, och ljudluckor brunmålades. Till höger syns tornets norra sida efter att ställningarna tagits ned.

Plåtdetaljer brunmålades. Bilden visar en plåttäckning i en av korsarmens gavelöppningar. I fönsternischer och blinderingar sattes fågelbinder. Dessa är nästintill osynliga från mark.

En av kyrkans fönsteröppningar. Till höger syns södra ingången till tornet.

Kyrkans huvudingång i tornets västra fasad, efter renoveringen. Dörrbladen oljades och smidet svartmålades. Till höger syns en öppning i korets södra sida. Öppningens nättäckning kompletterades med finmaskigt nät.

Koret efter renovering. Till höger syns kyrkans torn från väster vid tidpunkt för slutbesiktningen.

Kyrkan färdigrenoverad i augusti 2012.

Regionmuseets E-rapportserie 2012

Kulturmiljö

1. Ruveröds kvarn – restaurering av kvarnbostaden, Riseberga sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2011
2. Helsingborgs konserthus – fasadrenovering, byte av dörrar och fönster samt renovering av skärmtak, Helsingborgs stad, AM, Maria Sträng, 2011
3. Kulturhistorisk värdering, återlämnade gravvårdar i Kvistofta församling, dokumentation, Kerstin Börjesson 2012
4. Norra Skrävlinge kyrkogård, vård- och underhållsplan, Norra Skrävlinge sn, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson 2012
5. Bäckaskogs kloster, Renovering bar och reception, Kiaby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
6. Norra Åsums kyrka – värme, ljud och ljus, Norra Åsums sn, AM, Jennie Björklund, 2011-2012
7. Nyvång – bland kolbodas och hagtorn, Björnekulla och Västra Broby sn, DK, Ingela Blomén, 2012
8. Norrvidinge kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Norrvidinge sn, VP, Jennie Björklund, Kerstin Börjesson, Anna Rabow, Åsa Jakobsson 2012
9. Källs Nöbbelövs kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Källs Nöbbelöv sn, VP, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson, 2012
10. Örnäs 2011–2012, Örkened sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2011–2012
11. Stolen på Månses, Rekonstruktion av en stol, Vånga sn, PJ, Sven Vildegren, 2011
12. Agusastugan – diverse åtgärder, Andrarums sn, AM, Jennie Björklund, 2012
13. Eslövs station – ombyggnad för restaurang, Eslövs sn, AM, Kerstin Börjesson 2011-2012
14. Vallkärra kyrka – renovering av fönster och portar, Vallkärra sn, AM, Kerstin Börjesson 2011
15. Hjärsås kyrka – Omläggning av plåttak, Hjärsås sn, AM, Jennie Björklund, 2012
16. Odarslövs kyrka – demontering och avyttring av fast inredning, AM, Kerstin Börjesson, 2011
17. Reslövs kyrka – inre renovering och ommålning, AM, Kerstin Börjesson, 2011
18. Nämndemansgården på Ven, Sankt Ibb sn, AM, Anna Rabow 2012
19. Skurups kyrka – utvändigt renovering 2012, Skurups sn, AM, Kerstin Börjesson 2012

Förkortningar:

AF- antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AM- antikvarisk medverkan
AU- arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt
FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD- murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning
PJ- projektrapport
VP- vårdplan
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD- byggn-ark-dokumentation
BMU- byggnadsminnesutredning

